

Ana Knežević Cerovski
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
acerovski@nsk.hr

ISSN 1845-2434
[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Lana Krišto Lončarić
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
lkristoloncaric@nsk.hr

Petra Pancirov
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
ppancirov@nsk.hr

Portal *Katalogizacija i klasifikacija* NSK-a: središnje mjesto za katalogizatore

Portal *Cataloging and Classification* NSK: Central Place for Catalogers

Stručni rad / Professional paper

Primljen / Received: 31. 3. 2025.

Prihvaćen / Accepted: 29. 5. 2025.

Sažetak: Portal *Katalogizacija i klasifikacija* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) važan je izvor za standardizaciju obrade građe u hrvatskim knjižnicama. Rad opisuje svrhu i značaj Portala, koji služi kao središnje mjesto za katalogizatore, omogućujući pristup pravilima, standardima i smjernicama za dosljednu katalogizaciju i klasifikaciju u skladu s međunarodnim normama. U radu se razmatra struktura Portala koja uključuje segmente za deskriptivnu i predmetnu katalogizaciju, normativnu kontrolu te primjenu Univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) te se prikazuju statistički pokazatelji vezani uz pristupanje Portalu od 2019. do 2024. godine. Rad analizira prednosti Portala, poput navedenih standardiziranih pravila na jednome mjestu, ali i nedostatke, kao što su ograničena interaktivnost i potreba za redovitim ažuriranjem sadržaja. Navode se primjeri sličnih portala poput onih Kongresne knjižnice, Njemačke nacionalne knjižnice i Nacionalne knjižnice Češke Republike. Portal je važan alat za knjižničare, doprinoseći informacije o katalogizaciji i klasifikaciji na jednome mjestu.

Ključne riječi: interoperabilnost, katalogizacija, klasifikacija, normativna kontrola, standardizacija

Abstract: The *Cataloging and Classification* portal of the National and University Library in Zagreb (NSK) is an important resource for the standardization of cataloging in Croatian libraries. The article describes the purpose and significance of the Portal, which serves as a central hub for catalogers, providing access to rules, standards, and guidelines for consistent cataloging and classification in accordance with international norms. The structure of the Portal is examined in detail, including sections for descriptive and subject cataloging, authority control, and the application of the Universal Decimal Classification (UDC). Statistical indicators are presented with regard to the Portal's traffic in the period from 2019 to 2024. The article analyzes the advantages of the Portal, such as having standardized rules in one place, but also its shortcomings, including limited interactivity and the need for regular content updates. The paper also cites examples of similar portals, such as those of the Library of Congress, the German National Library, and the National Library of the Czech Republic. The Portal is an important tool for librarians, offering information on cataloging and classification in one place.

Keywords: authority control, cataloging, classification, interoperability, standardization

1. Uvod

Portal *Katalogizacija i klasifikacija* (n. d.) Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) omogućuje pristup pravilima, standardima i smjernicama koje osiguravaju dosljednu katalogizaciju i klasifikaciju knjižnične građe u skladu s međunarodnim normama. Osmišljen je kao središnje mjesto za katalogizatore različitih vrsta knjižnica (sveučilišnih, narodnih, specijalnih, školskih...) pružajući podršku u deskriptivnoj i predmetnoj katalogizaciji, normativnoj kontroli imena i klasifikaciji. Rad analizira svrhu, strukturu i sadržaj Portala, njegovu važnost u knjižničarskoj zajednici te mogućnosti koje nudi korisnicima, uz usporedbu s međunarodnom praksom.

Portal je razvijen kao dio šire strategije digitalne transformacije hrvatskih knjižnica i kao promjena dotadašnjih tradicionalnih načina poslovanja te postoji od 2015. godine.

Kako navodi Ferencić (2012), razvoj interneta donosi mnoštvo promjena u tradicionalnim konceptima poslovanja koje je nužno preoblikovati ili promijeniti. Razvoj Portala od 2015. godine predstavlja značajan korak u digitalnoj transformaciji i približavanju sadržaja iz područja obrade građe korisnicima, prilagođavajući ih suvremenim tehnološkim trendovima i potrebama korisnika. Ovaj proces nije samo tehnička nužnost, već i prilika za unapređenje dostupnosti, učinkovitosti i relevantnosti knjižničnih informacija i usluga u digitalnom dobu.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, kao središnja knjižnica u Hrvatskoj, ima ulogu koordinatora u razvoju i implementaciji standarda u područjima katalogizacije i klasifikacije, a nova znanja i korištenja novih tehnologija stvaraju nove usluge, poslove i proizvode za koje ranije nije postojala potreba. Portal je službeno pokrenut s ciljem da olakša rad knjižničarima i osigura dosljednost u obradi knjižnične građe kako bi se osigurala jedinstvena platforma za sve knjižnice u Hrvatskoj, omogućavajući im pristup istim standardima i praksama NSK-a.

2. Svrha i značaj Portala

Obrada knjižnične građe temelj je funkcionalnosti svake knjižnice. Naime, prema članku 6. *Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* (NN 17/19, NN 98/19, NN 114/22, NN 36/24), knjižnična djelatnost, između ostaloga, obuhvaća i „stručnu obradu knjižnične građe prema stručnim standardima, što uključuje izradu informacijskih pomagala u tiskanom i/ili elektroničkom obliku.“ Standardizirana katalogizacija omogućuje korisnicima učinkovit pristup informacijama, a knjižničarima olakšava međusobnu suradnju i razmjenu podataka. Kako navode Feldvari, Zdravčević i Glumac (2021) katalogizacija je složen proces i vještine potrebne za nju razvijaju se godinama te je ona potrebna svim informacijskim stručnjacima kako bi mogli pravilno pretraživati kataloge i pružati usluge korisnicima. Katalogizacija je postupak organiziranja informacija izradom bibliografskih zapisa na temelju pravilnika i MARC standarda (ibid.). Dakle, katalogizacija ostaje ključna vještina informacijskih stručnjaka, omogućujući učinkovitu organizaciju i pretraživanje informacija prema standardiziranim pravilima te je Portal *Katalogizacija i klasifikacija* jedan od važnih izvora koji može pomoći u tom procesu. Jedna od posebnih zadaća Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, propisana člankom 24. *Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* (NN 17/19, NN 98/19, NN 114/22, NN 36/24), jest da ona „obavlja djelatnost središnjeg knjižnično-informacijskog sustava: izgrađuje nacionalni knjižnični katalog, objavljuje tekuće i retrospektivne nacionalne bibliografije, skrbi za izgradnju skupnih kataloga, izgrađuje nacionalnu bibliografsku i normativnu bazu podataka, koordinira nadzor nad primjenom standarda i pravilnika za izradu i razmjenu te uporabu knjižničnih podataka te potiče razvoj knjižničnog poslovanja“. Portal *Katalogizacija i klasifikacija* služi kao jedinstveno referentno mjesto za knjižničare koji rade u sustavu NSK-a, ali i šire, odnosno za sve knjižničare i informacijske stručnjake kojima su potrebne informacije koje Portal nudi. Njegove funkcije uključuju pružanje pristupa pravilima i standardima iz područja katalogizacije i klasifikacije, ujednačavanje prakse među knjižnicama kroz smjernice i upute, olakšavanje primjene međunarodnih standarda katalogizacije i klasifikacije s naglaskom na praksu koja se provodi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. NSK obavlja djelatnost nacionalnog

informacijskog i bibliografskog središta i središta knjižnično-informacijskog sustava, što i jeste njezina uloga definirana *Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* (NN 17/19, NN 98/19, NN 114/22, NN 36/24).

Portal obuhvaća teme iz područja bibliografske kontrole – aktivnosti uključene u izradu, organiziranje, upravljanje i održavanje bibliografskih (kataložnih) zapisa, norme za formalni i sadržajni opis građe, dodjelu klasifikacijskih oznaka, oblikovanje i izradu nadziranih pristupnica (normativna kontrola). Osim dokumenata koji se odnose na prihvaćene standarde, na mrežnim stranicama dostupni su i interni dokumenti koji opisuju praksu NSK-a (*Katalogizacija i klasifikacija*, n. d.). Ova platforma omogućuje knjižnicama rad prema istim standardima, što je ključno za uspješnu razmjenu podataka i interoperabilnost među knjižnicama.

3. Struktura i sadržaj Portala

Biti na mreži, znači biti vidljiv, a knjižnice trebaju učiniti vidljivima standarde i politike koje mogu doprinijeti cjelokupnoj knjižničarskoj zajednici. Mrežne su stranice, kako navodi Filipeti (2018), značajan oblik komunikacije s korisnicima, stoga trebaju biti vizualno zanimljive te kao sredstvo promidžbe učinkovite u odgovaranju na potrebe postojećih korisnika, kao i u pridobivanju novih. One su ujedno potpora postizanju ciljeva i planova rada organizacije.

Iz navedenih razloga osmišljen je i pokrenut Portal koji je organiziran u nekoliko tematskih cjelina koje pokrivaju ključne aspekte obrade građe. Svaka od ovih cjelina pruža korisnicima potrebne izvore kao pomoć u katalogizaciji i klasifikaciji knjižnične građe.

Mrežne stranice Portala temelje se na primjeni alata *Wordpress* pri oblikovanju i upravljanju sadržajem. Na naslovnici Portala *Katalogizacija i klasifikacija* (slika 1) korisnici pristupaju najnovijim vijestima vezanima uz aktualne teme iz područja obrade građe (npr. *Normativni nadzor u NSK-u*, *Deset godina suradnje NSK-a s VIAF-om*, *Priručnik za izradu i dodjeljivanje usvojenih oznaka za žanr ili oblik* itd.). Pomoću *Obrasca za kontakt* korisnici Portala odabirući temu upita (Deskriptivna katalogizacija, Normativna kontrola imena, Predmetna katalogizacija ili UDK) mogu postaviti pitanja ili dati komentare vezane uz navedena područja. Njihov upit ili komentar prima uredništvo Portala, a korisnici dobivaju odgovor u najkraćem mogućem roku. Naslovnica nudi korisne poveznice koje se odnose na različite (interne) dokumente i smjernice NSK-a te standarde i pravilnike, npr. MARC standardi, Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara, *Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima* (Pravilnik KAM).

The screenshot shows the main page of the NSK portal. At the top, there is a navigation bar with the following tabs: "DESKRIPTIVNA KATALOGIZACIJA", "NORMATIVNA KONTROLA IMENA", "PREDMETNA KATALOGIZACIJA", "UDK", "ŽANR/OBLIK", and "ČESTA PITANJA". Below the navigation bar, the main heading is "Katalogizacija i klasifikacija". On the left side, there is a section titled "Portal Katalogizacija & Klasifikacija usluga je Nacionalne i sveučilišne knjižnice namijenjena knjižničarima" followed by a brief description of the service. Below this, there are two sub-sections: "Normativni nadzor u NSK" and "Deset godina suradnje NSK s VIAF-om". The "Deset godina suradnje NSK s VIAF-om" section includes a word cloud and a paragraph about the VIAF service. On the right side, there is a search bar labeled "Pretraži stranicu" and a contact form titled "OBRAZAC ZA KONTAKT" with fields for "Tema", "Ime i prezime", "Adresa elektroničke pošte", and "Tekst poruke".

Slika 1. Portal *Katalogizacija i klasifikacija*

Izbornik Portala podijeljen je na poglavlja Deskriptivna katalogizacija, Normativna kontrola imena, Predmetna katalogizacija, UDK, Česta pitanja i Žanr/oblik.

3.1. Deskriptivna katalogizacija

Prvi je izbornik Deskriptivna katalogizacija u kojem se nalazi politika deskriptivne katalogizacije NSK-a koja podrazumijeva detaljan opis knjižnične građe prema određenim pravilima sa svim smjernicama i uputama za oblikovanje bibliografskih zapisa u formatu MARC 21, ovisno o vrsti građe. Izbornik obrazlaže kako pravilno navesti autora, naslov, izdavačke podatke i druge bibliografske elemente u opisu jedinica građe.

Format MARC 21 za bibliografske zapise omogućuje strukturiranje bibliografskih podataka na način koji je pogodan računalnoj obradi (MARC 21 Format for Bibliographic Data, 2024). Pomoću Portala knjižničari mogu pristupiti detaljnim uputama za primjenu ovih standarda, što olakšava njihovu implementaciju u svakodnevnom radu, npr. *Opis sastavnica: upute za opis u bibliografskom formatu MARC 21* ili *Sitni tisak: upute za opis u bibliografskom formatu MARC 21*.

3.2. Normativna kontrola imena

Normativna kontrola imena osigurava konzistentnu upotrebu osobnih imena, korporativnih tijela, geografskih naziva i predmetnih oznaka. Na Portalu su dostupne upute za

usklađivanje normativnih zapisa koji se izrađuju u Normativnoj bazi NSK-a (Katalog, n. d.) u formatu MARC 21 za normativne zapise (MARC 21 Format for Authority Data, 2024) i u skladu s tim dostupne su upute za izradu normativnih zapisa, smjernice za povezivanje s međunarodnim normativnim bazama poput VIAF-a (*Virtual International Authority File*) i ISNI-ja (*International Standard Name Identifier*) te preporuke za izradu i ažuriranje nadziranih pristupnica za imena u katalogu NSK-a.

Cilj je normativne kontrole imena osigurati točnost i jedinstvenost podataka u knjižničnim katalozima, ali i popularizirati korištenje najveće normativne baze imena u Hrvatskoj koja se izrađuje u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

3.3. Predmetna katalogizacija

Sljedeći izbornik Predmetna katalogizacija donosi informacije o navedenoj temi kao i politiku izgradnje Predmetnog sustava NSK-a. Predmetna katalogizacija omogućuje klasifikaciju knjižnične građe prema tematskim kategorijama, olakšavajući korisnicima pronalazak relevantnih izvora. Predmetnom obradom obuhvaćene su sljedeće vrste građe: knjižna građa, serijske publikacije (selektivno), posebna knjižna građa (npr. službene publikacije), neknjižna građa (selektivno) i elektronička građa. Opće je pravilo da predmetni sustav NSK-a obuhvaća građu koja ima stručni i znanstveni karakter. Slobodno oblikovanim pojmovima se u NSK-u sadržajno obrađuju: članci iz časopisa i prilozi iz zbornika, sitni tisak i građa Muzičke zbirke (Predmetna katalogizacija, n. d.). Portal pruža smjernice za primjenu formata MARC 21 u predmetnoj obradi, pravilnike i upute za oblikovanje predmetnih odrednica te primjere dobre prakse iz katalogizacije različitih vrsta građe.

3.4. UDK klasifikacija

Izbornik UDK upućuje korisnike na sustav Univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) koji se koristi za tematsko razvrstavanje knjižnične građe. Na Portalu su dostupne smjernice za dodjeljivanje UDK oznaka, tablice i preporuke za primjenu klasifikacije i katalogizacije te smjernice za rješavanje specifičnih problema u UDK klasifikaciji.

Pravilna primjena UDK oznaka ključna je za dosljedno strukturiranje knjižničnih kataloga i olakšavanje tematskog pretraživanja. Putem Portala koji integrira sve relevantne resurse o Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji na jedinstvenoj platformi knjižničari mogu pristupiti resursima koji su neophodni za pravilnu primjenu UDK klasifikacije kao što su Hrvatski UDK online (n. d.) i Normativna baza UDK-a (n. d.), što svakako poboljšava kvalitetu knjižničnih kataloga.

3.5. Žanr/oblik

Izbornik Oznake za žanr ili oblik NSK-a upućuje korisnike na tezaurs žanra ili oblika koji se temelji na *Library of Congress Genre/Form Terms* (LCGFT). Tezaurs sadrži šesnaest najviših hijerarhijskih pojmova i omogućuje opis građe cjelokupnog fonda NSK-a.

Na Portalu je dostupan *Priručnik za izradu i dodjeljivanje usvojenih oznaka* te *Normativna baza NSK-a (Žanr/Oblik)* koji osiguravaju ispravnu primjenu oznaka. Žanrovski se sustav može koristiti u knjižnicama, arhivima, muzejima i drugim ustanovama uz postojeće sustave predmetnog označivanja.

3.6. Tehnička podrška i edukacija

Portal *Katalogizacija i klasifikacija* osim smjernica i standarda pruža tehničku podršku i edukativne resurse namijenjene katalogizatorima. U izborniku Česta pitanja i odgovori korisnici mogu pronaći rješenja za najčešće izazove u katalogizaciji i klasifikaciji. Česta pitanja (FAQ) na portalima omogućuju korisnicima pristup ključnim informacijama, povećavaju dostupnost i razumijevanje sustava, smanjuju opterećenje korisničke podrške te unapređuju povjerenje korisnika, čime doprinose efikasnosti i transparentnosti digitalnih platformi (Amaresan, 2019). Ovaj izbornik obuhvaća 56 pitanja s detaljnim odgovorima koji pokrivaju sve relevantne aspekte katalogizacije i normativne kontrole.

Za dodatnu edukaciju Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (NSK) redovito organizira radionice i seminare u sklopu Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara (2025). Te edukacije omogućuju katalogizatorima praćenje promjena u standardima i praksama te osiguravaju dosljednost i kvalitetu kataložnih zapisa.

Neprekidno stručno usavršavanje ključno je za prilagodbu novim katalogizacijskim smjernicama i unapređenje rada knjižničnih sustava.

4. Statistički pokazatelji vezani uz korištenje Portala od 2019. do 2024. godine

Analiza korištenja Portala *Katalogizacija i klasifikacija* temelji se na podacima prikupljenim putem alata *Google Analytics* koji omogućuje pristup podacima o broju korisnika, broju sesija i posjeta te uvid u preglede stranica. Ova statistika ključna je za razumijevanje trenda korištenja Portala te pomaže u donošenju odluka o njegovom budućem razvoju, unapređenju funkcionalnosti i prilagodbi potrebama knjižničarske zajednice.

Statistički podaci korištenja Portala u razdoblju od 2019. do 2024. godine prikazani su u tablici 1 te ukazuju na rast interesa i aktivnosti korisnika. Usporedba ključnih pokazatelja,

broja korisnika, broja sesija i posjeta te broja pregleda stranica, jasno pokazuje kontinuirani razvoj i povećanje relevantnosti Portala unutar knjižničarske zajednice.

STATISTIKA KORIŠTENJA PORTALA KATALOGIZACIJA I KLASIFIKACIJA 2019. - 2024.							
PORTAL K & K	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	USPOREDBA 2023./2024.
BROJ KORISNIKA	129	362	265	274	540	1388	+ 157 % ▶
SESIJE I POSJETI	178	289	404	452	896	2061	+ 130 % ▶
PREGLEDI STRANICE	617	1996	1982	2735	1353	3065	+ 126 % ▶

Tablica 1. Statistika korištenja Portala Katalogizacija i klasifikacija od 2019. do 2024. godine

Jedan je od pokazatelja korištenja Portala povećanje broja korisnika. Dok je 2019. godine Portal koristilo svega 129 korisnika, 2024. godine taj broj iznosi 1388, što predstavlja rast od 976 % u šest godina. Posebno značajan skok zabilježen je između 2023. i 2024. godine, kada je broj korisnika porastao s 540 na 1388 što je povećanje od 157 %. Ovaj nagli rast može se pripisati povećanoj promociji Portala putem tiskanih i mrežnih promotivnih materijala¹ distribuiranih i predstavljenih na domaćim i međunarodnim skupovima te rastućoj potrebi stručnjaka za relevantnim podacima iz područja obrade građe.

Uz rast broja korisnika, povećao se i broj sesija i posjeta, što ukazuje na to da korisnici ne samo da sve češće otkrivaju Portal, već ga i intenzivnije koriste. Broj sesija i posjeta kontinuirano je rastao u razdoblju od 2019. do 2024. godine, bilježeći povećanje svake godine u odnosu na prethodnu. U 2019. godini zabilježeno je 178 sesija, dok je 2024. godine taj broj narastao na 2061 sesiju. Najveći skok zabilježen je 2024. u odnosu na 2023. godinu kada se broj sesija povećao za 130 %. Navedeno upućuje na oslanjanje korisnika na Portal kao relevantan izvor informacija te na integraciju njegove upotrebe u svakodnevne stručne procese.

S obzirom na rast broja korisnika i sesija, očekivano je da raste i broj pregleda stranica. Broj pregledanih stranica porastao je sa 617 u 2019. godini na 3065 u 2024. godini, što je povećanje od 397 %. Pritom je samo u posljednjih godinu dana zabilježen rast od 126 %, što ukazuje na to da korisnici istražuju više sadržaja na samom Portalu.

¹ Primjer promotivnog materijala jest letak *Normativni nadzor u NSK-u*, dostupan na: https://katalogizacija.nsk.hr/wp-content/uploads/2024/07/Letak-NSK_PDF.pdf

Navedeni podaci sugeriraju da Portal postaje sve važniji alat informacijskih stručnjaka, a mogući razlozi za takav uzlazni trend su potreba korisnika za standardiziranim podacima, poboljšanja na samom Portalu u smislu ažuriranja sadržaja, promocija Portala u knjižničarskoj zajednici, ali i korištenje digitalnih alata u poslovanju knjižnica gdje se poseže za Portalom kao relevantnim izvorom informacija.

5. Važnost Portala, prednosti i nedostaci

Portal *Katalogizacija i klasifikacija* ima važnu ulogu u podržavanju modernizacije i standardizacije knjižničnih usluga u Hrvatskoj. Pruža informacije o standardima, čija je primjena ključan preduvjet za razmjenu podataka i interoperabilnost knjižnica. Resursi i informacije na Portalu redovito se ažuriraju, čime se osigurava pravovremen pristup standardima i praksama NSK-a. Korištenje standardiziranih postupaka i alata unapređuje kvalitetu katalogizacije i klasifikacije, što zauzvrat poboljšava korisničko iskustvo. Kako bi se održala relevantnost i kvaliteta Portala, neophodno je redovito ga održavati, pratiti nove trendove u katalogizaciji i klasifikaciji, ali i povremeno provoditi evaluaciju Portala kako bi se ustanovile njegove prednosti i nedostaci te utvrdilo na koji je način moguće uvesti eventualna poboljšanja.

Na internetu postoji mnoštvo izvora koji nude kriterije za provjeru autentičnosti mrežnih stranica i za njihovu evaluaciju u odnosu na sadržaj ili pak dizajn. Takvi izvori mogu korisnicima interneta pomoći utvrditi pouzdanost i kvalitetu mrežnih stranica prilikom pretraživanja informacija, ali isto tako mogu pomoći stvarateljima mrežnih stranica kao smjernica prilikom stvaranja i uređivanja sadržaja na internetu. Prema Loiacono, Watson i Goodhue (2007) *WebQual* (instrument za mjerenje kvalitete mrežne stranice) sastoji se od dvanaest dimenzija kvalitete mrežnih stranica: četiri apstraktne dimenzije (povjerenje, vizualna privlačnost, inovativnost, emocionalna privlačnost) i osam konkretnih dimenzija (prilagodba informacija zadatku, prilagođene informacije, vrijeme odziva, jednostavnost razumijevanja, intuitivne operacije, konzistentna slika, internetska potpuna ponuda i relativna prednost). Pokazalo se da svaka od tih dimenzija ima visoku mjernu valjanost u odnosu na potrošačevu procjenu ukupne kvalitete mrežne stranice (ibid.).

U tekstu *6 Criteria for Websites* (n. d.) savjetuje se da se kvaliteta sadržaja neke mrežne stranice evaluira primjenom šest kriterija, a to su autorstvo, namjena, sveobuhvatnost, aktualnost, nepristranost i točnost. U *Criteria for Evaluating Web Resources* (2025) kao bitni kriteriji za evaluaciju mrežnih stranica izdvajaju se autorstvo, nepristranost, točnost, aktualnost, a uz njih i korisnost - kriterij kojim se nastoji utvrditi je li mrežna stranica smisleno organizirana i omogućava li korisniku da se lako kreće sadržajem, je li sadržaj

prilagođen ciljanoj publici, ali i je li tekst ispravno napisan, sa što manje pravopisnih pogrešaka.

Na temelju nekih navedenih kriterija može se evaluirati Portal *Katalogizacija i klasifikacija* iz perspektive korisnika. Povezanost Portala s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu jasno je istaknuta u zaglavlju i podnožju mrežne stranice, u domeni, kao i u impresumu. Kontakt podaci vidljivi su u impresumu, a na stranici je dostupan i obrazac za kontakt što upućuje na autentičnost sadržaja i korisnicima ulijeva povjerenje. Ciljani korisnici Portala navedeni su već na početnoj stranici, a radi se o knjižničarima koji se bave obradom građe, odnosno katalogizacijom i klasifikacijom. Dakako, stranica može biti korisna i drugim informacijskim stručnjacima pa i studentima informacijskih znanosti. Mrežna je stranica jednostavno organizirana i kretanje je omogućeno putem izbornika u gornjem dijelu stranice. Odabirom naziva Portala korisnik se lako vraća na početnu stranicu, a dostupna je i poveznica na mrežnu stranicu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Sadržaj je Portala definiran njegovim nazivom i pobliže objašnjen na početnoj stranici u uvodu. Portal sadrži uvriježene standarde i dokumente s primjerima vlastite prakse NSK-a, a poveznice na vanjske izvore nadopunjuju sadržaj. Portal se ažurira po potrebi, a poveznice su ispravne i redovito se provjeravaju. Pazi se na gramatičku i pravopisnu ispravnost teksta.

Za razliku od prethodnih izvora koji su se bavili smjernicama za korisnike prilikom pretraživanja informacija, *Website Content Checklist* (n. d.) donosi smjernice namijenjene autorima, navodeći pritom da prilikom izrade i uređivanja mrežnih stranica treba paziti na sljedeće: ciljanu publiku, sadržaj, ključne riječi, čitljivost, poziv na akciju, kretanje mrežnom stranicom, kvalitetu i veličinu slika, kontakt podatke, stranicu o djelatnicima, provjeravanje informacija i poveznica. Na temelju ovih kriterija može se nadopuniti evaluacija Portala. Kretanje mrežnom stranicom omogućeno je odabirom željenog poglavlja, a nazivi poglavlja ujedno su i ključne riječi koje olakšavaju i kretanje kroz Česta pitanja. Poveznice su jasno označene u tekstu ili izdvojene u zaseban popis. Slike uz tekst su odgovarajuće veličine i kvalitete. Portal je ažuran. Ne postoji stranica o djelatnicima jer nije relevantna za Portal, ali postoji impresum s kontakt podacima. Obrazac za kontakt pak ujedno predstavlja poziv na akciju jer omogućava korisnicima Portala da se uključe u teme katalogizacije i klasifikacije postavljanjem pitanja ili komentara.

Kako bi se bolje utvrdile mogućnosti daljnjeg razvoja, osim evaluacije Portala kao mrežne stranice, može se razmotriti i njegov značaj u kontekstu knjižničarske zajednice. Putem Portala knjižničari koji se bave obradom građe imaju brz i jednostavan pristup nizu dokumenata koji im osiguravaju rad u skladu sa standardima i pravilima struke. Također, interni dokumenti NSK-a, kao što su upute za katalogizaciju niza vrsti građe, olakšavaju knjižničarima postupanje s različitim vrstama građe prilikom obrade te im omogućavaju

primjenu postojećih primjera u njihovoj praksi. Primjeri iz prakse NSK-a mogu pomoći knjižničarima u rješavanju složenijih slučajeva. Osim toga, upute, kao i odgovori na česta pitanja pomažu riješiti nedoumice prilikom obrade građe, olakšavaju snalaženje u radu i educiraju o osnovama primjene standarda u knjižničarstvu. Kao izvor informacija o katalogizaciji i klasifikaciji Portal pruža podršku knjižničarima, posebno početnicima u obradi građe i onima u knjižnicama s manjim brojem zaposlenika. Usto, može poslužiti i kao vrijedan izvor informacija studentima informacijskih znanosti i srodnih studija. Novosti koje se objavljuju na Portalu omogućavaju knjižničarima da idu ukorak s novim praksama i ostanu informirani o novim načinima rada i promjenama u radu. Uzevši u obzir navedeno, Portal na posredan način, pružajući knjižničarima alate odnosno izvore za (samo)edukaciju, doprinosi kvaliteti obrade građe, a time i kataloga, što utječe i na bolje usluge za korisnike knjižnica.

Kako bi evaluacija bila uravnotežena, potrebno je utvrditi i koji su nedostaci Portala. Na primjer, iako resursi i informacije dostupni na Portalu mogu poslužiti za (samo)edukaciju većine knjižničara, onima koji se po prvi put susreću s katalogizacijom i klasifikacijom možda će biti potrebna dodatna podrška, posebice ako rade u manjim knjižnicama gdje nemaju mogućnost razmijeniti iskustva uživo ili u slučaju nedostatka mentora koji bi ih uputio u obradu građe. Drugim riječima, Portal je više orijentiran na knjižničare koji već posjeduju određeno iskustvo u obradi građe i mogu se samostalno služiti dostupnim resursima. U kontekstu interaktivnosti, na Portalu postoji obrazac za kontakt putem kojega se korisnici mogu obratiti uredništvu, međutim, nije predviđen zaseban kutak posvećen razmjeni iskustava i komunikaciji korisnika Portala.

Kako bi se riješili uočeni nedostaci, može se razmotriti uvođenje dodatnih značajki na Portal. Jedna od opcija jest omogućiti komunikaciju korisnika Portala, primjerice putem foruma. Međutim, potrebno je imati na umu da svaka nova značajka, uključujući i ovu, zahtijeva određene resurse. U slučaju foruma bilo bi potrebno imati i administratora koji bi nadzirao je li komunikacija tematski vezana uz Portal i uklanjao eventualni neprimjeren sadržaj kako bi se osigurala ugodna komunikacija. Druga mogućnost jest uvođenje rubrike u kojoj korisnici Portala šalju i dijele svoja iskustva i primjere vezane uz obradu građe. Nove tehnologije bi također mogle pomoći unaprijediti Portal. *Chatbot*, a posebice onaj koji se oslanja na umjetnu inteligenciju (AI), mogao bi pomoći manje iskusnim knjižničarima u pronalaženju željenog sadržaja. Na Portalu bi se moglo ponuditi i više edukativnih materijala, kao što su praktične vježbe za provjeru znanja, edukativni videomaterijali, poveznice na mrežne seminare i slično kako bi se podržalo sve knjižničare, a posebno početnike u nadogradnji njihovog stručnog znanja, a svakako bi mogao poslužiti kao platforma za povezane podatke poput platforme *ID.LOC.GOV – Linked Data Service* Kongresne knjižnice u Washingtonu.

6. Primjeri sličnih portala

Odabir portala temelji se na jasno definiranim kriterijima izvrsnosti, međunarodnoj prepoznatljivosti te mjerljivim pokazateljima korištenja. U ovom su radu ciljano odabrani portali koji djeluju u okviru nacionalnih knjižnica s međunarodnim ugledom – poput Kongresne knjižnice Sjedinjenih Američkih Država, Njemačke nacionalne knjižnice i Nacionalne knjižnice Češke Republike.

Riječ je o ustanovama koje imaju ključnu ulogu u razvoju i implementaciji međunarodnih standarda za katalogizaciju, klasifikaciju i normativnu kontrolu, što dodatno učvršćuje njihovu stručnu legitimaciju. Njihova relevantnost potvrđena je učestalim navođenjem u stručnoj i znanstvenoj literaturi, gdje se ističu kao primjeri dobre prakse i referentni izvori u području metapodataka i normativnih podataka.

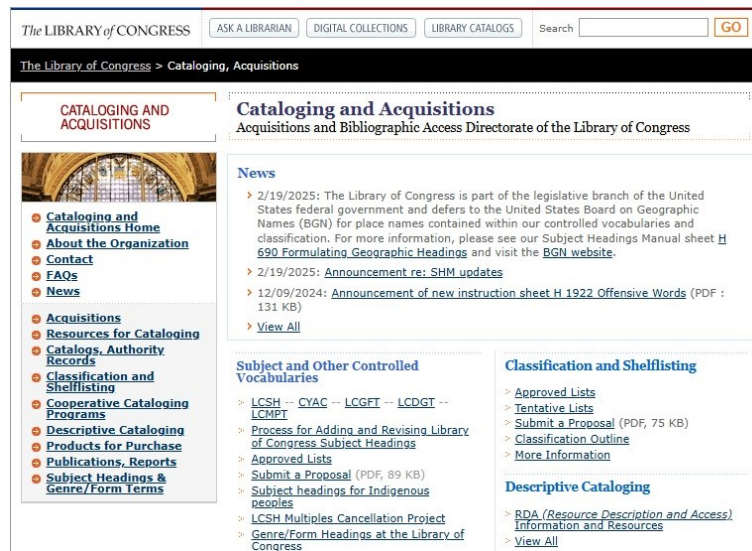
Pored stručne izvrsnosti, odabrani portali odlikuju se visokom razinom posjećenosti i uporabljivosti. Primjerice, portal *ID.LOC.GOV – Linked Data Service* (n. d.) bilježi milijune zahtjeva mjesečno te se globalno koristi za pristup normativnim podacima, čime demonstrira mjerljivu učinkovitost i široku primjenu.

Sadržaji tih portala strukturirani su u skladu s najnovijim međunarodnim pravilima i standardima (MARC 21, RDA, BIBFRAME), a njihove arhitekture omogućuju interoperabilnost i povezivanje s globalnim informacijskim sustavima. To ih čini nezaobilaznim alatima u suvremenoj praksi obrade knjižnične građe.

Odabir navedenih portala kao referentnih primjera nije rezultat slučajnosti, već proizlazi iz njihove usklađenosti sa suvremenim standardima, institucijskog autoriteta te utjecaja i prisutnosti u međunarodnoj knjižničarskoj zajednici.

Portal *Cataloging and Acquisitions: Acquisitions and Bibliographic Access* Kongresne knjižnice SAD-a (2025) (slika 2) pruža vrijedan izvor informacija knjižničarima koji rade na katalogizaciji, nudeći pristup normativnim datotekama, smjernicama za izradu metapodataka i međunarodnim standardima poput MARC formata i RDA pravila. Kao središnje mjesto za upravljanje metapodacima, razvija kataložne standarde koji omogućuju dosljednost i kvalitetu bibliografske obrade, a normativna kontrola osigurava preciznu identifikaciju autora, djela i predmetnih oznaka. Također, omogućuje praćenje novosti u području obrade građe te sudjelovanje u globalnoj razmjeni podataka kroz suradnju s institucijama poput OCLC-a i IFLA-e. Njegov značaj posebno dolazi do izražaja u kontekstu digitalizacije i povezivanja knjižničnih sustava, gdje osigurava alat koji olakšava interoperabilnost podataka na međunarodnoj razini, a to je upravo sljedeći primjer portala, koji je svojevrsna nadogradnja ranije navedenog portala i nudi naprednije usluge – *ID.LOC.GOV – Linked Data Service* (n. d.). Portal omogućuje interaktivni i strojni pristup

normativnim i bibliografskim metapodacima knjižnice, zajedno s uobičajenim standardima i rječnicima koje koristi i/ili održava Kongresna knjižnica. Svaki kontrolirani rječnik ima svoj URI (*Uniform Resource Identifier*), kao i podatkovnu vrijednost unutar njega. Dostupne su i ontologije za nekoliko glavnih skupova podatkovnih elemenata.

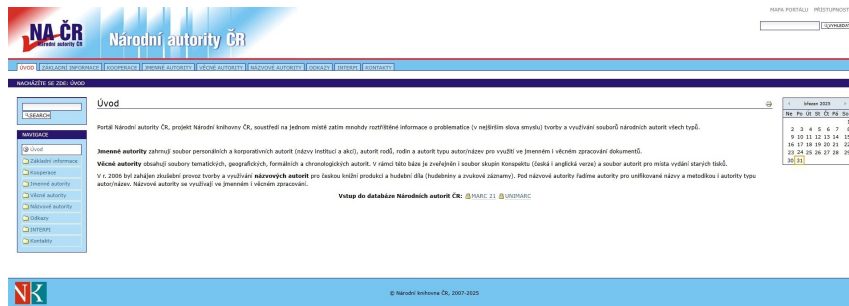
Slika 2. Portal *Cataloging and Acquisitions: Acquisitions and Bibliographic Access* Kongresne knjižnice SAD-a

URI adrese dostupne na *id.loc.gov* povezuju se s bibliografskim opisima i kontroliranim rječnicima te vrijednostima unutar njih. Baze podataka, ontologije, normativni zapisi i rječnici uključeni u ovu uslugu navedeni su na početnoj stranici. Kongresna knjižnica i dalje objavljuje dodatne rječnike ovisno o potrebama katalogizatora, uključujući one koji podržavaju BIBFRAME, MARC, METS, MODS, PREMIS i druge standarde. Kongresna knjižnica pripremila je ovaj sustav povezanih podataka i stavlja ga na raspolaganje kao skup podataka u javnoj domeni. Ovaj je portal izuzetno koristan informacijskim stručnjacima u Sjedinjenim Američkim Državama, ali i međunarodnoj zajednici koja koristi format MARC 21 i klasifikacijske sustave Kongresne knjižnice u Washingtonu.

Sljedeći primjeri portala koje valja izdvojiti i koji mogu poslužiti kao središnje mjesto za katalogizatore u području normativne kontrole imena svakako su portal *Národní autority* Nacionalne knjižnice Češke Republike (n. d.) i Portal GND (*Gemeinsame Normdatei*) (n. d.).

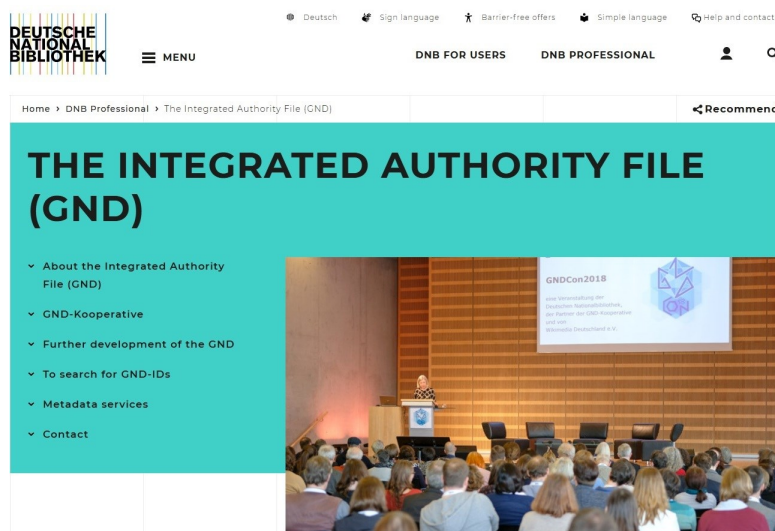
Portal *Národní autority* Nacionalne knjižnice Češke Republike (slika 3) pruža centralizirani pristup različitim normativnim datotekama, uključujući one za osobe, korporativna tijela i sastanke i predmetne oznake. Osmišljen je kao alat stručnjacima u knjižnicama, arhivima i informacijskim sustavima koji upravljaju metapodacima, katalogizacijom i standardizacijom

podataka. Portal omogućava precizno upravljanje podacima o autorima, djelima i predmetnim oznakama te podržava međunarodne standarde i formate poput RDA-a i MARC 21 za povezivanje i razmjenu podataka, čime doprinosi dosljednosti i kvaliteti bibliografskih zapisa.

Slika 3. Portal *Národní autority* Nacionalne knjižnice Češke Republike

Portal GND Njemačke nacionalne knjižnice (slika 4) pruža standardizirane normative datoteke za osobe, korporativna tijela i sastanke, djela, geografska imena i predmetne oznake. Služi za katalogizaciju i razmjenu metapodataka, omogućujući dosljednost podataka i olakšavajući njihovu interoperabilnost. Kao alat za normativnu kontrolu, portal GND podržava usklađivanje sa standardima poput RDA-a i MARC-a.

Slika 4. Portal GND Njemačke nacionalne knjižnice

Oba portala, *Národní autority* Nacionalne knjižnice Češke Republike i GND Njemačke nacionalne knjižnice, služe kao središnja mjesta za upravljanje metapodacima i normativnim

datotekama, olakšavajući globalnu razmjenu podataka knjižnicama i institucijama, za razliku od portala Kongresne knjižnice koji objedinjuje sve procese koji se odnose na obradu građe.

7. Zaključak

Portal *Katalogizacija i klasifikacija* predstavlja nezaobilazan izvor informacija za sve katalogizatore u Hrvatskoj. Omogućuje pristup ključnim pravilima, standardima i smjernicama te na taj način podržava usklađivanje domaćih knjižničnih kataloga s međunarodnim normama. Njegova uloga u održavanju dosljednosti bibliografske obrade, normativne kontrole i klasifikacije čini ga važnim resursom za knjižničare, pridonoseći lakšoj organizaciji i dostupnosti knjižnične građe korisnicima. Statistički pokazatelji jasno upućuju na rast posjećenosti Portala. Kako bi se pozitivan trend nastavio, ključno je i dalje raditi na razvoju funkcionalnosti Portala, redovito ga ažurirati i prilagođavati potrebama korisnika te osigurati njegovu dugoročnu održivost i dostupnost unutar knjižničarske zajednice. Portal *Katalogizacija i klasifikacija* usporediv je s nekim portalima velikih svjetskih knjižnica. Portal Kongresne knjižnice objedinjuje sve procese vezane uz obradu građe, dok se portali *Národní autority* i *GND* fokusiraju na normativnu kontrolu i razmjenu metapodataka, pružajući ključnu podršku međunarodnoj usklađenosti i standardizaciji bibliografskih podataka. Portal *Katalogizacija i klasifikacija*, koji se koristi u Hrvatskoj, nudi slične funkcionalnosti kao i portali svjetskih knjižnica poput američke, češke i njemačke nacionalne knjižnice, usmjerenih na standardizaciju bibliografskih podataka i međunarodnu usklađenost. Kao jedinstveno mjesto pristupa resursima nužnima za kontinuirano stručno usavršavanje i edukaciju, takvi specijalizirani portali pružaju podršku knjižničarima u svakodnevnom radu, čime se posredno omogućuje lakše provođenje radnih procesa i postiže se veća efektivnost u radu. U budućnosti bi Portal mogao igrati značajniju ulogu i kao platforma za povezane podatke (*Linked Data Service*), čime bi se dodatno osnažila njegova interoperabilnost u globalnim knjižničnim mrežama.

Literatura

1. Amaresan, S. (2019) *12 Crystal-Clear FAQ Page Examples & How to Make Your Own*. HubSpot. Dostupno na: <https://blog.hubspot.com/service/faq-page> [19.03.2025.]
2. *Cataloging and Acquisitions* (2025) Library of Congress. Dostupno na: <https://www.loc.gov/aba/> [26.03.2025.]
3. *Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara* (2025) Dostupno na: <https://cssu.nsk.hr/> [20.03.2025.]

4. *6 Criteria for Websites* (n. d.) Dalhousie University. Dostupno na: https://cdn.dal.ca/content/dam/dalhousie/pdf/library/CoreSkills/6_Criteria_for_Websites.pdf [27.03.2025.]
5. *Criteria for Evaluating Web Resources* (2025) Kent State University Libraries. Dostupno na: <https://www.library.kent.edu/university-libraries/criteria-evaluating-web-resources> [25.03.2025.]
6. Filipeti, A. (2018) Uloga mrežnih stranica u poslovanju i promidžbi Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 61(1), str. 271–285. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.61.1.597> [20.03.2025.]
7. Feldvari, K., Zdravčević, I. i Glumac, M. (2021) Organizacija informacija i katalogizacija: temelj obrazovanja informacijskih stručnjaka. *Organizacija znanja*, 26(1–2), str. 1–21. Dostupno na: <https://doi.org/10.3359/oz2126001> [25.03.2025.]
8. Ferencić, M. (2012) Marketinška komunikacija u digitalnom svijetu. *Praktični menadžment*, 3(2), str. 42–46. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/96980> [26.03.2025.]
9. *Hrvatski UDK Online* (n. d.) UDC Consortium. Dostupno na: <https://hr.udc-hub.com/hr/login.php> [18.03.2025.]
10. *ID.LOC.GOV - Linked Data Service* (n. d.) Library of Congress. Dostupno na: <https://id.loc.gov/> [14.03.2025.]
11. *The Integrated Authority File (GND)* (n. d.) Deutsche Nationalbibliothek. Dostupno na: https://www.dnb.de/EN/Professionell/Standardisierung/GND/gnd_node.html [14.03.2025.]
12. *Katalog* (n. d.) Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <https://katalog.nsk.hr/F?RN=27771855> [21.03.2025.]
13. *Katalogizacija i klasifikacija* (n. d.) Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <https://katalogizacija.nsk.hr/> [26.03.2025.]
14. *MARC 21 Format for Authority Data (2024)* Library of Congress. Network Development and MARC Standards Office. Dostupno na: <https://www.loc.gov/marc/authority/> [26.03.2025.]
15. *MARC 21 Format for Bibliographic Data (2024)* Library of Congress. Network Development and MARC Standards Office. Dostupno na: <https://www.loc.gov/marc/bibliographic/> [19.03.2025.]
16. *Národní autority ČR* (n. d.) Národní knihovny ČR. Dostupno na: <https://authority.nkp.cz/> [14.03.2025.]
17. *Normativna baza UDK* (n. d.) Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://udk.nsk.hr/index.php?id=pocetna> [17.03.2025.]
18. *Website Content Checklist* (n. d.) WKU Communications & Marketing. Dostupno na: <https://www.wku.edu/marketingandcommunications/documents/website-checklist.pdf> [20.03.2025.]

19. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19, NN 98/19, NN 114/22, NN 36/24) (2024) Narodne novine 17, 356. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html [18.03.2025.]